

В. В. ЧЕРЕПОВ, канд. екон. наук, доц.
(Київський національний торговельно-економічний університет)

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ КОМЕРЦІЙНИМ РИЗИКОМ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ТОРГІВЛІ

Наукові праці МАУП, 2003, вип. 8, с. 75–76

Комерційний ризик — відносно явище: одне й те саме значення математичного сподівання збитків має різну значущість щодо конкретного чистого прибутку. При цьому існує можливість втрати значної або великої частки прибутку від реалізації необгрунтованих рішень щодо цін, цінових дисконтів, товарних кредитів, товарного асортименту, обсягів продажу товарів тощо. Наприклад, при наявності прямої цінової еластичності попиту на товар зниження його ціни зумовить збільшення обсягу товарообороту та зменшення валового доходу в розрахунку на одиницю товару і, як наслідок, у певних межах зменшення загального валового доходу. У цьому зв'язку необхідно знайти точку екстремуму функції залежності валового доходу від зміни ціни товару. Крім того, відповідне зменшення обсягу закупівлі та продажу товару за його оптимальною ціною, яка максимізує валовий дохід, може зумовити зменшення витрат на закупівлю, доставку, збереження, підготовку до продажу та продаж товару. Отже, можна моделювати різні ринкові ситуації та їх вплив на ефективність комерційної діяльності торговельного підприємства. Тому ефективність управління комерційним ризиком на підприємствах торгівлі доцільно оцінювати з урахуванням впливу цієї діяльності на реальний чистий прибуток, рентабельність витрат обороту, рентабельність обороту із закупівлі товарів і рентабельність товарообороту. Для цього можна використовувати наведені далі показники.

1. Збільшення реального чистого прибутку відносно його мінімального математичного сподівання від реалізації i -го комерційного рішення (i -ї системи комерційних рішень) у j -му періоді. Цей показник розраховується за формулою

$$\text{ЧП}_{ij} = \text{ЧП}_{\text{ф}ij} - \text{ЧП}_{\text{е}ij} - M(\text{ЧП})_{ij\text{min}},$$

де $\text{ЧП}_{\text{ф}ij}$ — фактичний реальний чистий прибуток від реалізації i -го комерційного рішення (i -ї системи комерційних рішень) в j -му періоді; $\text{ЧП}_{\text{е}ij}$ — збільшення реального чистого прибутку внаслідок екстраполяції тенденції та динаміки його зміни в j -му періоді; $\text{ЧП}_{ij\text{min}}$ — мінімальне математичне сподівання реального чистого прибутку від реалізації i -го комерційного рішення (i -ї системи комерційних рішень) у j -му періоді.

2. Збільшення рівня рентабельності витрат обігу, пов'язаних з реалізацією i -го комерційного рішення (i -ї системи комерційних рішень), відносно мінімального математичного сподівання рентабельності цих витрат у j -му періоді (P_{ij}). Цей показник визначається так:

$$P_{ij} = P_{\text{ф}ij} - P_{\text{е}ij} - M(P)_{ij\text{min}},$$

де $P_{\text{ф}ij}$ — фактична рентабельність витрат обігу, пов'язаних з реалізацією i -го комерційного рішення (i -ї системи комерційних рішень) у j -му періоді; P_{ij} — зміна рентабельності витрат обігу, пов'язаних з реалізацією i -го комерційного рішення (i -ї системи комерційних рішень) внаслідок екстраполяції тенденції та динаміки її зміни в j -му періоді; $M(P)_{ij\text{min}}$ — мінімальне математичне сподівання рентабельності витрат обороту, пов'язаних з реалізацією i -го комерційного рішення (i -ї системи комерційних рішень) у j -му періоді.

3. Збільшення рентабельності обороту із закупівлі товарів відносно її мінімального математичного сподівання згідно з i -м комерційним рішенням (i -ю системою комерційних рішень) у j -му періоді. Цей показник обчислюється за формулою

$$PЗ_{ij} = PЗ_{\text{ф}ij} - PЗ_{\text{е}ij} - M(PЗ)_{ij\text{min}},$$

де $PZ_{фij}$ — фактична рентабельність обороту із закупівлі товарів згідно з i -м комерційним рішенням (i -ю системою комерційних рішень) у j -му періоді; $PZ_{еij}$ — зміна рентабельності обороту із закупівлі товарів згідно з i -м комерційним рішенням (i -ю системою комерційних рішень) внаслідок екстраполяції тенденції та динаміки зміни рентабельності цього обороту в j -му періоді; $M(PZ)_{ijmin}$ — мінімальне математичне сподівання рентабельності обороту із закупівлі товарів згідно з i -м комерційним рішенням (i -ю системою комерційних рішень) у j -му періоді.

4. Збільшення рентабельності обороту з реалізації товарів відносно її мінімального математичного сподівання згідно з i -м комерційним рішенням (i -ю системою комерційних рішень) у j -му періоді. Цей показник визначається так:

$$PT_{ij} = PT_{фij} - PT_{еij} - M(PT)_{ijmin}$$

де $PT_{фij}$ — фактична рентабельність обороту з реалізації товарів згідно з i -м комерційним рішенням (i -ю системою комерційних рішень) у j -му періоді; $PT_{еij}$ — зміна рентабельності обороту з реалізації товарів згідно з i -м комерційним рішенням (i -ю системою комерційних рішень) внаслідок екстраполяції тенденції та динаміки її зміни в j -му періоді; $M(PT)_{ijmin}$ — мінімальне математич-

не сподівання рентабельності обороту з реалізації товарів згідно з i -м комерційним рішенням (i -ю системою комерційних рішень) у j -му періоді.

Якщо за міру комерційного ризику в j -му періоді взято дисперсію або коефіцієнт варіації, то в оцінці ефективності управління комерційним ризиком можна визначати різницю між фактичними значеннями показників, що характеризують реалізацію комерційних рішень, величиною зміни цих показників внаслідок їх екстраполяції і максимальними значеннями дисперсії та коефіцієнта варіації.

Використання на практиці запропонованих показників, що характеризують ефективність управління комерційним ризиком, дасть можливість краще оцінити комерційні рішення й підвищити ефективність ринкової діяльності підприємств торгівлі.

Література

1. Брыскин В. В. Математические модели маркетинга. — Новосибирск: Наука, 1992.
2. Егоров А. Ю. Комплексный анализ в системе маркетинговой деятельности. — М.: Вся Москва, 1994.